

A véleményjelölők udvariassági szerepéről

Dér Csilla Ilona

Károli Gáspár Református Egyetem

Újdonságok a szemantikai és pragmatikai kutatásokban

Szeged, SZTE, 2018. április 27.

Elméleti háttér

Mullan (2010): *I think*

- 1) organizációs funkció: határpont, új téma bevezetése (65%);
- 2) a **kétely** kifejezése (4%);
- 3) a **vélemény** kifejezése (30%);
- 4) arcvédés (1%).

Elméleti háttér

Kugler (2015): a *szerintem* a megnyilatkozóhoz való lehorgonyzást, a megnyilatkozó kiindulópontot (szubjektívizációt) jelöli

Kivi, 29 adat: A célszerkezet fogalmi tartománya

- mondás, szöveg, a megnyilatkozás aktusa (pl. *ennyi szerintem*) (1 eset, azaz a találatok 3,4%-a);
- mentális tapasztalás feldolgozása, **következtetés**, **valószínűsítés** eredménye (pl. *szerintem nem a saját szobája*) (89,8%);
- **értékelés**, **minősítés** (pl. *szerintem nem mozgott olyan otthonosan benne*) (6,8%).

(VÉLEKEDÉSen belül KÖVETKEZTETÉS és ÉRTÉKELÉS)

Elméleti háttér

Nem minden következtetés vezet értékeléshez.

De: az értékelés sokszor következtetés eredménye.

És következtetés kiindulhat értékelésből is.

Vö. Kugler 2015: 29

Téma: tanárverések

*annyit elmondok, hogy **szerintem** ez gyalázat, ami zajlik
(bea035)*

Elméleti háttér

azt hiszem ~ asziszem ~ asszem

Szintén kifejezhet értékelést és következtetést:

Azt hiszem, ez a ruha igazán szép.

Azt hiszem, ez megromlott.

Kugler (2015: 31–32): a **vélekedés** mentális tartományát nyitja meg az értelmezés számára, jelöli a vélekedésnek a megnyilatkozóhoz való lehorgonyzását; a figyelem középpontjában nem a mentális állapot, hanem a reprezentált esemény áll.

Hipotézisek

1. A jelölő **pozíciója** összefügg annak **pragmatikai erejével**: a kezdő és közbülső helyzet inkább erősíti, a záró pozíció viszont tompítja a vélemény, ill. egyet nem értés erejét (cf. Aijmer 1997).
2. Az előbbi a jelölőtől magától is függ: az *azt hiszem* kevésbé asszociálódik a **határozott vélekedésekkel** és **konfrontációval**, mint a *szerintem*.
3. A *szerintem* inkább kapcsolódik **értékelést**, az *azt hiszem* pedig **valószínűséget, következtetést** kifejező gazdagegységekhez, ami eredeti jelentésük sajátosságaival és történeti változásaikkal magyarázható.

Anyag, módszer

MNSz2 (random 100-as listák, csak magyarországi)

- műfaj (személyes, szépirodalmi, tudományos, hivatalos, sajtó, beszélt);
- gazdagegységhez viszonyított pozíció;
- a kifejtett vélemény jellege (értékelés, valószínűség stb.).

BEA (összes előfordulás)

- gazdagegységhez viszonyított pozíció;
- a kifejtett vélemény jellege (értékelés, valószínűség stb.).

szerintem (MNSz2)

Össz. 319 előfordulás, random 100-as lista

- **Műfaj:** 100% **személyes** (index-fórumok) (az összesből is egyetlen tudományos műfajú volt, az is példamondat)
- **Pozíció:**
  - Önálló
  - Kezdő
    - Abszolút kezdő
    - Tagmondatkezdő vagy zárójeles közbevetésben kezdő
    - DJ vagy mondatszó (pl. *igen*) után jön
  - Belső: topik/topik + DJ után jön
  - Záró: abszolút záró vagy *is* követheti

Példák pozíciókra

Kezdő:

(1) ***szerintem** vorosben : Tiffan Ede 95 ' Grand Selection Gere Attila ' 95 Cabernet Sauvignon barrique (MNSz2, személyes, doc#989)*

(2) *Magyar/Hungarian : Mivel a kernel felelős a " vas " és az oprendszer(android) közti kommunikációért , az pedig a boot.img-ben van így **szerintem** az felelős a dual sim " képességért ". (MNSz2, személyes, doc#1894)*

Példák pozíciókra

Belső:

(3) *A pinket korall színnel hordva is szeretem , de ezzel az egészen halvány rózsaszínnel **szerintem** különlegesebb.*

(MNSz2, személyes, doc#1731)

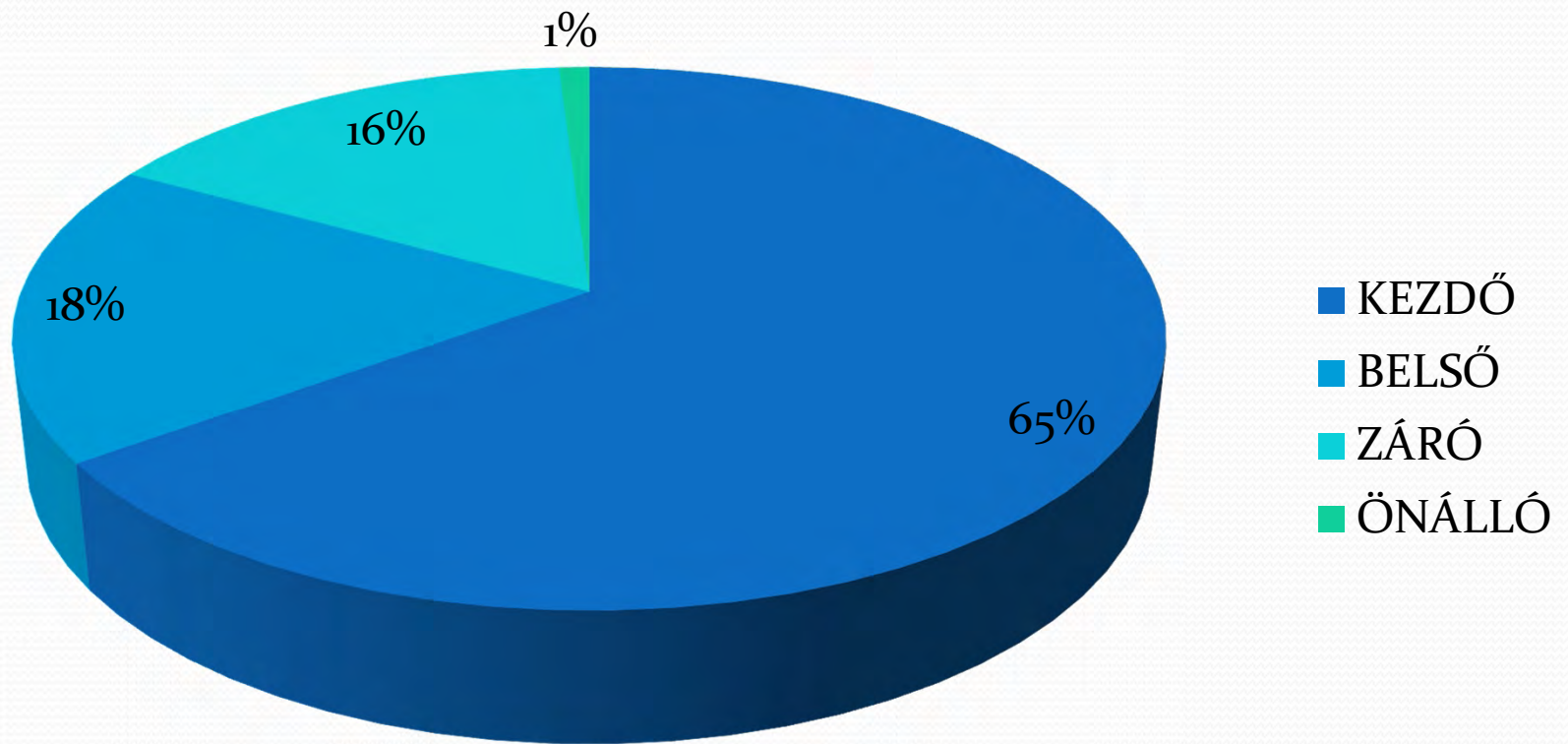
(4) *Végig lekötött a könyv , egyre-másra jöttek az akciójelenetek és az agyalnivalók , közben meg még a romantikus szálnak is lett egy nagy csavarja (aminek én nagyon örültem) , úgyhogy a végeredmény egy **szerintem** tökéletes rész lett , amiben pont annyi van mindenből , amennyi kell , kivéve persze a nyitva hagyott dolgokat , mert ahhoz szükség van a következő részre , méghozzá most azonnal. (MNSz2, személyes, doc#1843)*

Példák pozíciókra

Záró:

(5) *Kávéfőzőn átfőzve , mint a gyümölcskávét , ki lehet próbálni **szerintem**.* (MNSz2, személyes, doc#1811)

szerintem-pozíciók (MNSz2)

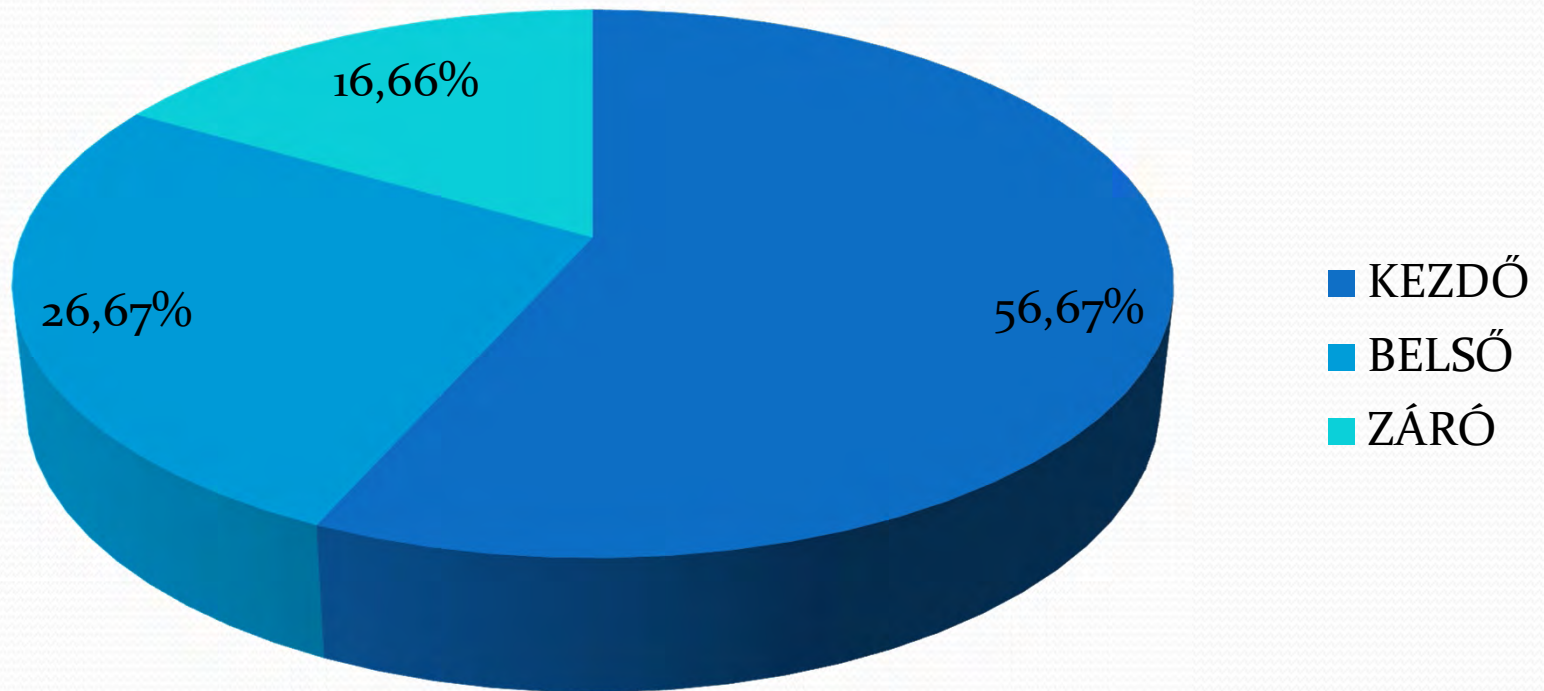
szerintem (BEA)

30 fő adatközlő, kb. 8 órányi hanganyag

15 férfi, 15 nő, 20 és 71 év közöttiek, átlagéletkor 42,73 év

Össz. 180 előfordulás

szerintem-pozíciók (BEA)

A két korpusz összehasonlítása

BEA:

- több a belső pozíciójú *szerintem* (+8%)
- kevesebb kicsit a kezdő (-8%)
- a záró ugyanannyi

Műfaji okok?

MNSz: index fórumok, **írott beszélt** nyelv

BEA: **spontán beszélt** nyelvi műfajok

azt hiszem (MNSz2)

Összes találat: minden műfaj, csak mo-i

- *Azt hiszem*: 122 db
- *Asziszem*: 143 db
- *Asszem*: **10424** db

Részletes elemzés:

asszem: random 100-as minta

Asszem: műfaj (MNSz2)

Műfaj: 1 db beszélt (spok) a 100-as random listában

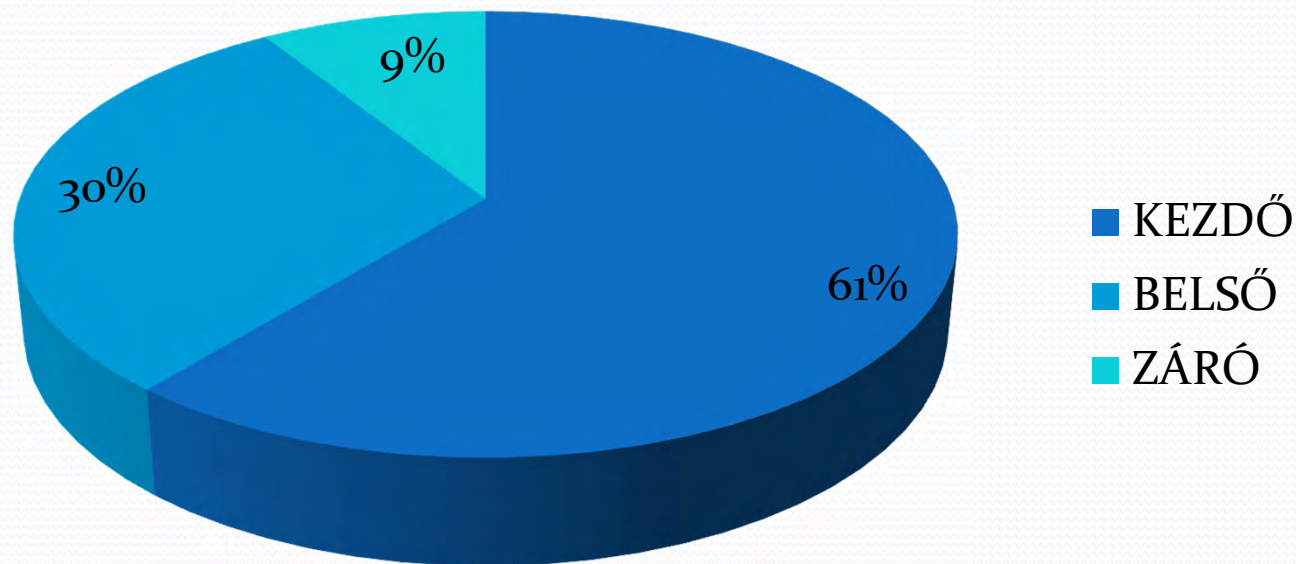
(6) Mv : – *Lehet -e pótolni ezt a hiányosságot ? Itt utaltam rá és **asszem**, a professzor úr is utalt rá , hogy felnőtt házi orvosok , tehát felnőtteket ellátó házi orvosok látják el ezt a szakterületet és megpróbálják úgy pótolni*

A teljes találati listában:

- 94 db (1,3%) beszélt (spok)
- 45 db (0,6%) sajtó
- 3 db tudományos

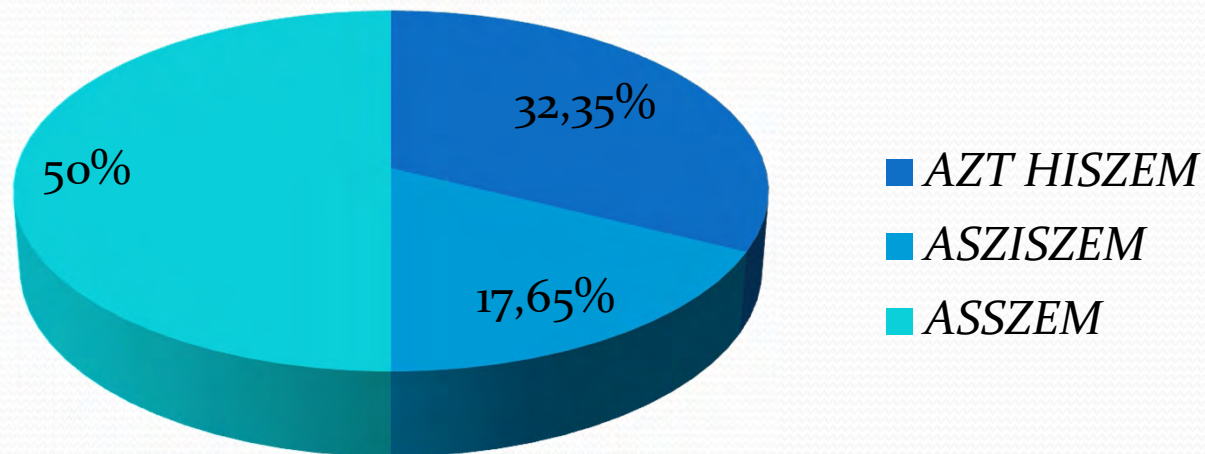
Asszem: pozíció (MNSz2)

Random 100-as listán

azt hiszem~asziszem~asszem (BEA)

- Kevés találat: össz. 34 db, ezek megoszlása:

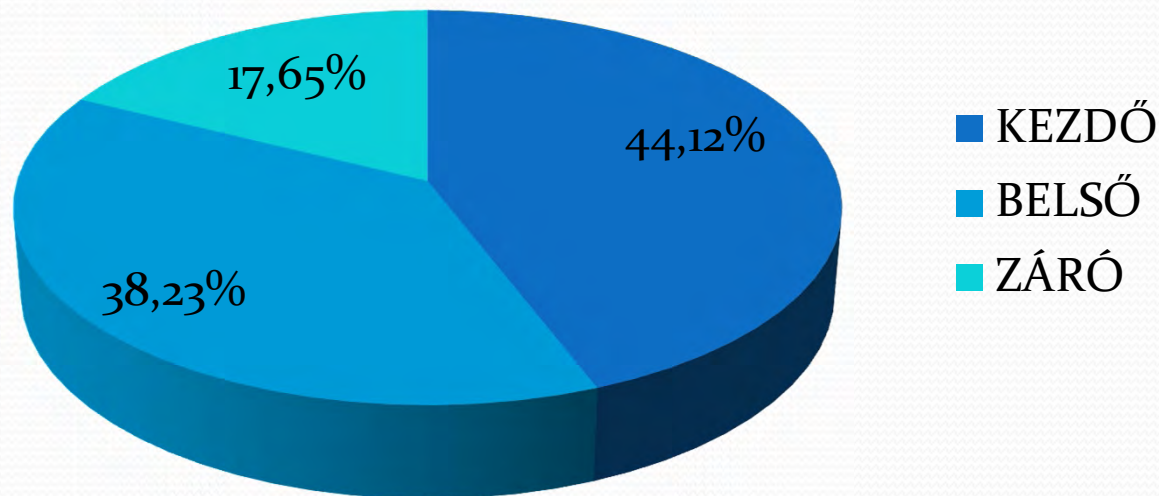
azt hiszem ~ asziszem ~ asszem (BEA)

Pozíciók:

asszem – belsőt preferál

azt hiszem – kezdőt

asziszem – bármelyik

Példák pozíciókra (BEA)

(7) A: *hűséget fogadtunk egymásnak úgyhogy **asziszem** többre megyek mint a hatszázötvenezer forintos testi kenceficével (bea020)*

(8) *viszont ez is egy borzalmas dolog hogy ööö ugye én az orvosit végeztem el egy év egy szemeszter durván az orvosi egyetemi men a képzésben olyan **azt hiszem** másfél- két millió forintba kerül (bea035)*

(9) *á neem nincsenek mínuszok nyáron (**azt hiszem**) (bea018)*

BEA: *szerintem*, funkciók

180 találat, más arányok:

- **ÉRTÉKELÉS:** *annyit elmondok, hogy szerintem ez gyalázat, ami zajlik (bea035) (79 db, 43,88%)*
- **KÖVETKEZTETÉS** ('valószínűnek tart'): *itt azért Budapesten levizsgázni hát nem tudom szerintem valószínűleg megrántának engem is először (bea002) (74 db, 41,12%)*
- **MONDÁS:** *jó szerintem ennyi elég lesz köszönöm szépen (bea012) (16 db, 8,88%)*

BEA: *azt hiszem~asziszem~asszem,* funkciók

34 találat

Nehéz volt leválasztani az értékelést

- **ÉRTÉKELÉS (MINŐSÍTÉS):** *A: nem véletlen a szem a lélek tükre ugye régi mondás de asszem hogy ez örökérvényű marad (bea041); (4 db, 11,76%)*
- **KÖVETKEZTETÉS (KÉTELY, VALÓSZÍNŰSÍTÉS):**
most már asziszem szigorítottak a feltételeken (bea044); (29 db, 85,3%)
- **MONDÁS:** *ezért összesen azt hiszem mmm hogy így így gondolom hogy ez így jó lenne (bea044) (1 db, 2,94%)*

MNSz: *szerintem*, funkciók

KÖVETKEZTETÉS: *Khedira-val szerintem van egy megállapodás , hogy télen léphet , mire Alonso újra formába lendül . (32%)*

ÉRTÉKELÉS: *Igen , csudiszépek szerintem is ! :) (68%)*

MNSz, *asszem*, funkciók

KÖVETKEZTETÉS : *Hú , most ahogy belegondolok , asszem még csak egy gyereketek volt . (70%)*

ÉRTÉKELÉS: *mai teljesítményem , a beírt tippekre gondolok : d.kijev , r.wien , rijeka 1x , estoril jók , sevilla pontos eredmény 3-1,4-1-ez is jó , ami nem jó , az a genk veresége , és a vojvodina veresége , 9 mindz csapat gól tippet adtam tazzonak , abból 7 jó is volt , asszem ez így nem rossz teljesítmény (30%)*

Kérdőíves vizsgálat

Online kérdőív, hólabda-elv (2018. 04.03–04.09.)

<https://docs.google.com/forms/d/1BGyiFqXqJPik1w8fl3S5c5FdtZRAAdQ6Y787O52gQTOE/edit>

The screenshot shows a Google Forms interface for a survey titled "Nyelvészeti vizsgálat". The form is displayed in a mobile or tablet view. At the top, there is a navigation bar with a back arrow, the title "Nyelvészeti vizsgálat", and a star icon. On the right side of the navigation bar, there are icons for a palette, a camera, a settings gear, and a "KÜLDÉS" (SEND) button. Below the navigation bar, there are two tabs: "KÉRDÉSEK" (QUESTIONS) and "VÁLASZOK" (ANSWERS), with a counter showing "126" answers. The main content area contains the following text:

Nyelvészeti vizsgálat

Tisztelt Adatközlő!

Az alábbi kérdőívvel egyes nyelvi elemeknek az udvariassággal való összefüggését vizsgálom. Kérem, ha ideje engedi, segítse a munkámat, és töltsse ki (kb. 15 percet vesz igénybe)!

Ha bármilyen észrevétele, kérdése lenne, keressen meg: csillader@gmail.com

Köszönettel,
Dér Csilla Ilona
Károli Gáspár Református Egyetem
Magyar Nyelvtudományi Tanszék

Az Ön kora: *

Rövid szöveges válasz

A vizsgált minta jellemzői

126 adatközlő

15,9% férfi, 84,1% nő

18–79 év, átlag: 34,72 év (1 téves kitöltés, 125 főre)

Lakóhely: **56% főváros**, 10% vidéki nagyváros, 17% vidéki kisváros, 16% község, falu

Nincs nyelvészeti képzettsége: 43%

13% PhD, 42% egyetemi végzettség, 16% főiskola, 27% középiskola

Kérdések

Ellentmondások (és mértékük) értékelésekben Udvariassággal való összefüggés

Változók:

- Az adatközlő neme, életkora, végzettsége (nyelvészeti?), foglalkozása, lakóhelye
- a DJ pozíciója (K, B, Z)
- ha társul DJ ellentétet kifejező DJ-vel
- rövid vagy hosszú forma (*azt hiszem~asszem*)
- udvariasság mértéke
- a beszélő maga milyen formát használna, hogy udvariasabbnak hasson (+ pozíció)

Kérdések

Témák: **erős-e** (érzelmileg felkavaró, erősen megosztó) vagy sem?

- Erős: abortusz, kábítószer-fogyasztás, eutanázia, halálbüntetés
- Nem erős: húsvéti locsolkodás mint szokás, üzletek vasárnapi nyitva tartása

Az adatközlő értékelését az is befolyásolhatja, hogy ő maga hogyan vélekedik az adott témáról.

1. kérdés: *szerintem* (+ *pedig*)

Kérem, az alábbi skálán jelölje meg, Ön szerint **mennyire mond ellent** B beszélő A beszélőnek az alábbi párbeszédekben!

A: *Mi nem szoktunk húsvétkor locsolkodni.* B: ***Szerintem*** kedves szokás. [ELÖL]

A: *Mi nem szoktunk húsvétkor locsolkodni.* B: ***Szerintem pedig*** kedves szokás. [ELÖL + EDJ]

A: *Mi nem szoktunk húsvétkor locsolkodni.* B: ***Pedig*** kedves szokás ***szerintem.*** [EDJ + HÁTUL]

A: *Mi nem szoktunk húsvétkor locsolkodni.* B: Kedves szokás ***szerintem.*** [HÁTUL]

4-es Likert-skála: Egyáltalán nem mond ellent, Inkább egyetért, mint ellentmond, Inkább ellentmond, mint egyetért, Teljesen ellentmond.

Eredmények: *szerintem* (nem erős téma)

Eredmények:

szerintem (nem erős téma)

A pozíció számít-e, hogy mennyire érzi erősnek az ellentmondást (záróban kevésbé)?

Igen, az elől álló pozíciónál erősebbnek érzi az ellentmondást.

- 1. Szerintem pedig kedves szokás. LEGERŐSEBB ELLENTMONDÁS**
- 2. Pedig kedves szokás szerintem. ERŐS ELLENTMONDÁS**
- 3. *Szerintem kedves szokás.***
- 4. Kedves szokás szerintem.**

És függ-e ez egy ellentétes kifejező DJ jelenlététől?

Igen, ahol a legerősebbnek érezték az ellentmondást, ott mindkétszer volt. Ahol nem volt, ott az elől álló pozíciónál erősebbnek érezték.

3. kérdés: *asszem, azt hiszem, szerintem* (nem erős téma)

Kérem, az alábbi skálán jelölje meg, Ön szerint **mennyire mond ellent** B beszélő A beszélőnek az alábbi párbeszédekben!

1. A: Szerintem jó dolog, hogy vasárnap is nyitva vannak az üzletek. B: **Asszem** jobb volt, amikor heti egy napon zárva tartottak. [ASSZEM, ELÖL]
2. A: Szerintem jó dolog, hogy vasárnap is nyitva vannak az üzletek. B: **Szerintem pedig** jobb volt, amikor heti egy napon zárva tartottak. [SZERINTEM, ELÖL, VAN EDJ]
3. A: Szerintem jó dolog, hogy vasárnap is nyitva vannak az üzletek. B: **Azt hiszem**, jobb volt, amikor heti egy napon zárva tartottak. [AZT HISZEM, ELÖL]
4. A: Szerintem jó dolog, hogy vasárnap is nyitva vannak az üzletek. B: **Pedig** jobb volt, **azt hiszem**, amikor heti egy napon zárva tartottak. [AZT HISZEM, HÁTUL, VAN EDJ]

3. kérdés folyt.

5. A: Szerintem jó dolog, hogy vasárnap is nyitva vannak az üzletek. B: Jobb volt **szerintem**, amikor heti egy napon zárva tartottak. [SZERINTEM, HÁTUL]
6. A: Szerintem jó dolog, hogy vasárnap is nyitva vannak az üzletek. B: **Szerintem** jobb volt, amikor heti egy napon zárva tartottak. [SZERINTEM ELÖL]
7. A: Szerintem jó dolog, hogy vasárnap is nyitva vannak az üzletek. B: **Asszem pedig** jobb volt, amikor heti egy napon zárva tartottak. [ASSZEM, ELÖL, VAN EDJ]
8. A: Szerintem jó dolog, hogy vasárnap is nyitva vannak az üzletek. B: **Pedig** jobb volt **asszem**, amikor heti egy napon zárva tartottak. [ASSZEM, HÁTUL, VAN EDJ]

3. kérdés folyt.

9. A: Szerintem jó dolog, hogy vasárnap is nyitva vannak az üzletek. B: **Pedig** jobb volt **szerintem**, amikor heti egy napon zárva tartottak. [SZERINTEM, HÁTUL, VAN EDJ]
10. A: Szerintem jó dolog, hogy vasárnap is nyitva vannak az üzletek. B: Jobb volt, **asszem**, amikor heti egy napon zárva tartottak. [ASSZEM, HÁTUL]
11. A: Szerintem jó dolog, hogy vasárnap is nyitva vannak az üzletek. B: Jobb volt, **azt hiszem**, amikor heti egy napon zárva tartottak. [AZT HISZEM, HÁTUL]
12. A: Szerintem jó dolog, hogy vasárnap is nyitva vannak az üzletek. B: **Azt hiszem, pedig** jobb volt, amikor heti egy napon zárva tartottak. [AZT HISZEM, ELÖL, VAN EDJ]

Eredmények: *szerintem, asszem, azt hiszem* (nem erős téma)

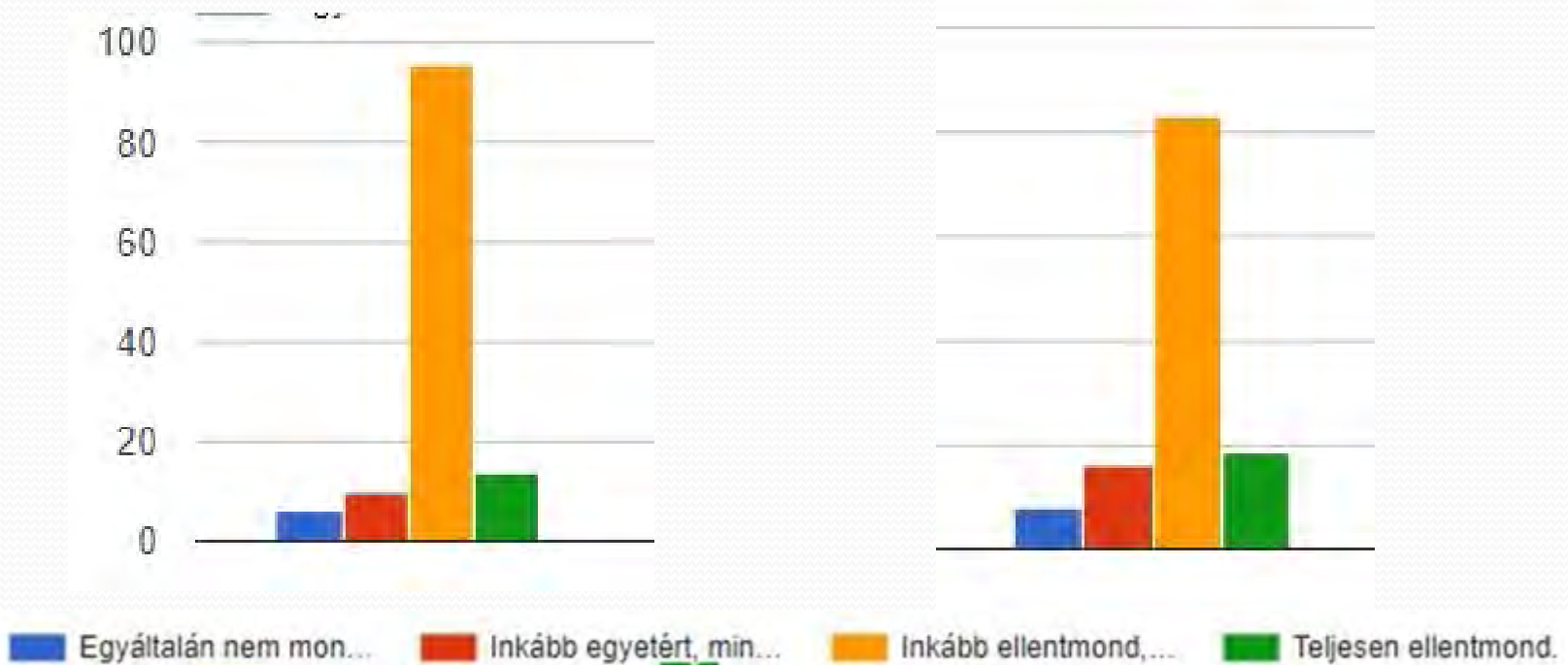
Szemponatok: pozíció, alakváltozat, EDJ van/nincs (és ezek kombinációja)

- ***Asszem* elöl ~ *asszem* hátul (1, 10)**
- *Asszem* elöl ~ *azt hiszem* elöl
- *Asszem* hátul ~ *azt hiszem* hátul
- *Asszem* elöl ~ *azt hiszem* elöl + EDJ
- *Asszem* hátul ~ *azt hiszem* hátul + EDJ
- ***Azt hiszem* elöl ~ *azt hiszem* hátul (3, 11)**
- *Azt hiszem* elöl + EDJ ~ *azt hiszem* hátul + EDJ
- *Azt hiszem* elöl ~ *azt hiszem* elöl + EDJ
- *Azt hiszem* hátul ~ *azt hiszem* hátul + EDJ
- ***Szerintem* elöl ~ *szerintem* hátul (6, 5)**
- *Szerintem* elöl ~ *szerintem* elöl + EDJ
- *Szerintem* hátul ~ *szerintem* hátul + EDJ

MOST CSAK A POZÍCIÓT ELEMÉZVE (H₁).

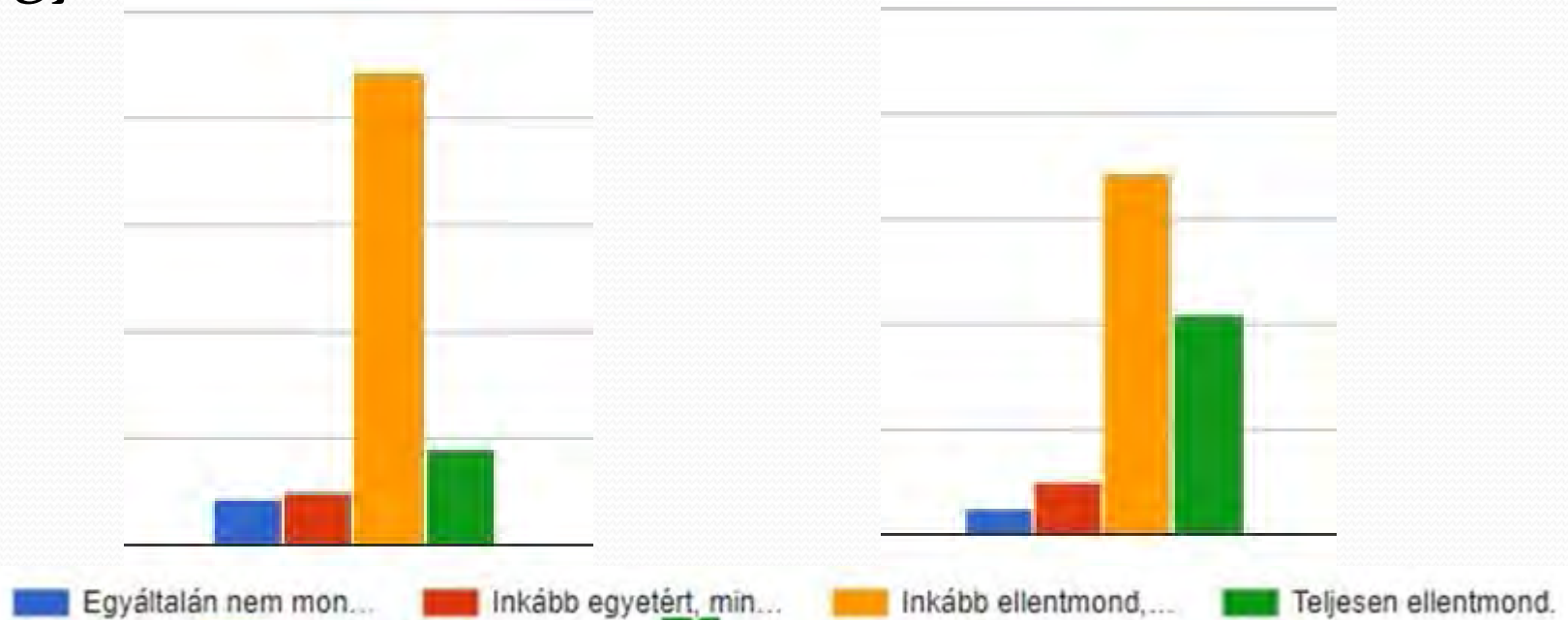
Eredmények: *szerintem, asszem, azt hiszem* (nem erős téma)

Asszem ELŐL vs. HÁTUL (1, 10): nincs kiugró különbség az ellentmondás mértékében

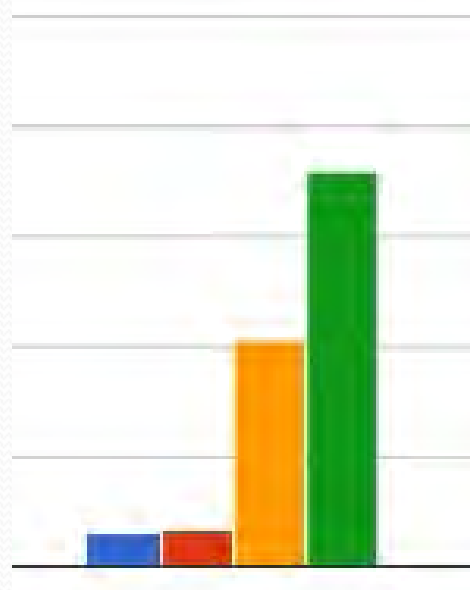
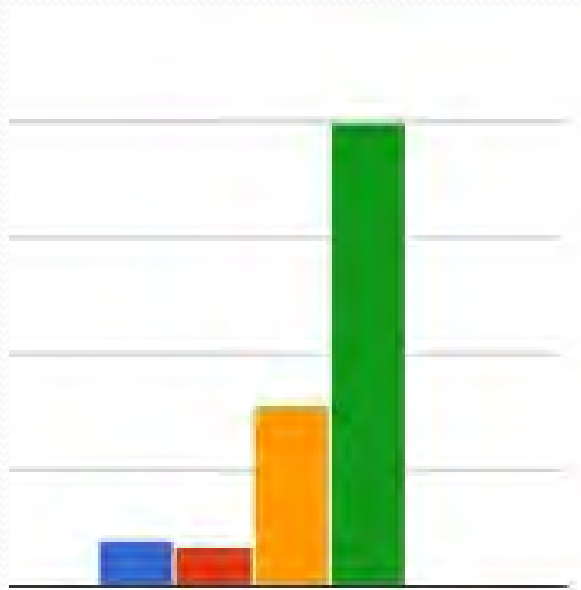
Eredmények: *szerintem, asszem, azt hiszem* (nem erős téma)

Azt hiszem ELÖL vs. HÁTUL (3, 11): látszólag erősebb az ellentmondás mértéke, ha hátul áll, de ha a két utolsó kategóriát együtt nézzük kb. ugyanannyian vélekednek úgy. **NINCS KÜLÖNBSÉG POZÍCIÓ MENTÉN!**

Eredmények: *szerintem, asszem, azt hiszem* (nem erős téma)

Szerintem ELÖL vs. HÁTUL (6, 5): a teljes ellentmondás mértéke nagyobb a kezdő pozíció esetében, de a két utolsó oszlopot összeadva kb. ugyanannyi az érték.

■ Egyáltalán nem mon... ■ Inkább egyetért, min... ■ Inkább ellentmond,... ■ Teljesen ellentmond.

3. kérdés: nem erős téma, összegzés

Ha csak az utolsó oszlopot nézzük („teljesen ellentmond”): az *azt hiszem* és *asszem* esetében többen kapcsolták össze a hátsó pozícióval az erősebb (!) ellentmondást – AMI ELLENTMOND A HIPOTÉZISNEK.

A szerintem esetében fordítva volt.

Ha a két utolsó oszlopot nézzük („teljesen ellentmond”, „inkább ellentmond, mint egyetért”), akkor viszont NINCS KÜLÖNBSÉG A POZÍCIÓK MENTÉN AZ ELLENTMONDÁS EREJÉT TEKINTVE.
EZ IS ELLENTMOND A HIPOTÉZISNEK.

3. kérdés: összegzés

A három DJ esetében melyiknél érezték az ellentmondást

- a legerősebbnek (sárga + zöld): nem volt jelentős különbség (100 és 115 közti értékek): ***asszem*** (hátul), *szerintem* (hátul), *szerintem* (elöl), *azt hiszem* (hátul)
- a leggyengébbnek (kék + piros): ***szerintem*** (hátul), *azt hiszem* (hátul)

Szerintem vs. *azt hiszem* és az ellentmondás ereje (H₂)?

Valóban többen érezték erősebbnek az ellentmondást a *szerintem* esetében (ha elöl állt mindkét DJ), de kicsi a különbség (9 főnyi), a hátsó helyzet esetében 3 főnyi.

5. kérdés (erős téma)

Kérem, az alábbi skálán jelölje meg, Ön szerint mennyire mond ellent B beszélő A beszélőnek az alábbi párbeszédekben!

- 1) Szerintem az **eutanáziát** mindenütt be kellene tiltani. B: **Szerintem** nem lenne jó, ha mindenütt betiltanák. [SZERINTEM, ELÖL]
- 2) A. Szerintem az eutanáziát mindenütt be kellene tiltani. B: Nem lenne jó, **azt hiszem**, ha mindenütt betiltanák. [AZT HISZEM, HÁTUL]
- 3) A. Szerintem az eutanáziát mindenütt be kellene tiltani. B: **Pedig** nem lenne jó **szerintem**, ha mindenütt betiltanák. [SZERINTEM, HÁTUL, VAN EDJ]

5. kérdés (erős téma)

- 4) A. Szerintem az eutanáziát mindenütt be kellene tiltani. B: **Asszem** nem lenne jó **pedig**, ha mindenütt betiltanák. [ASSZEM, ELÖL, VAN EDJ]
- 5) A. Szerintem az eutanáziát mindenütt be kellene tiltani. B: **Pedig** nem lenne jó **szerintem**, ha mindenütt betiltanák. [SZERINTEM, HÁTUL, VAN EDJ]
- 6) A. Szerintem az eutanáziát mindenütt be kellene tiltani. B: Nem lenne jó, **asszem**, ha mindenütt betiltanák. [ASSZEM, HÁTUL]

7. kérdés (erős téma)

Kérem, az alábbi skálán jelölje meg, Ön szerint **mennyire mond ellent** B beszélő A beszélőnek az alábbi párbeszédekben!

- 1) Azt hiszem, a **halálbüntetést** mindenütt be kellene tiltani. B: **Pedig** nem lenne jó **asszem**, ha mindenütt betiltanák. [ASSZEM, HÁTUL, VAN EDJ]
- 2) A. Azt hiszem, a halálbüntetést mindenütt be kellene tiltani. B: **Asszem**, nem lenne jó, ha mindenütt betiltanák. [ASSZEM, ELÖL]
- 3) A. Azt hiszem, a halálbüntetést mindenütt be kellene tiltani. B: **Azt hiszem pedig**, nem lenne jó, ha mindenütt betiltanák. [AZT HISZEM, ELÖL, VAN EDJ]

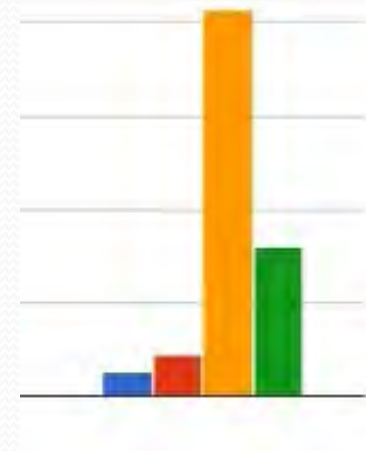
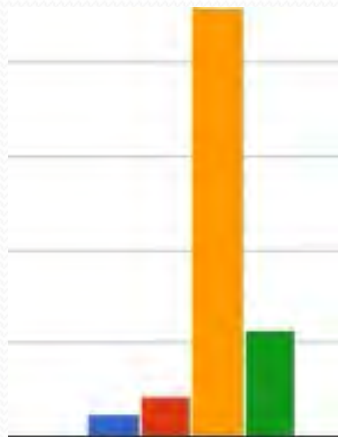
7. kérdés (erős téma)

- 4) Azt hiszem, a halálbüntetést mindenütt be kellene tiltani. B: Nem lenne jó **szerintem**, ha mindenütt betiltanák. [SZERINTEM, HÁTUL]
- 5) A. Azt hiszem, a halálbüntetést mindenütt be kellene tiltani. B: **Pedig azt hiszem**, nem lenne jó, ha mindenütt betiltanák. [AZT HISZEM, HÁTUL, VAN EDJ]
- 6) A. Azt hiszem, a halálbüntetést mindenütt be kellene tiltani. B: **Azt hiszem**, nem lenne jó, ha mindenütt betiltanák. [AZT HISZEM, ELÖL]

Eredmények (5, 7): szerintem, asszem, azt hiszem (erős téma)

ASSZEM ELÖL - HÁTUL (7/2, 5/6): NINCS KÜLÖNBSÉG

A „teljesen ellentmond” válaszok aránya nagyobb, de az „ellentmond” (sárga, zöld oszlop) együtt kb. azonos.

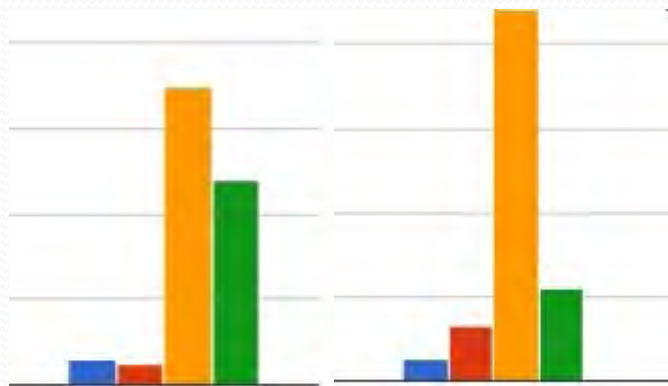

■ Egyáltalán nem mon... ■ Inkább egyetért, min... ■ Inkább ellentmond,... ■ Teljesen ellentmond.

Eredmények (5, 7): *szerintem, asszem, azt hiszem* (erős téma)

AZT HISZEM ELÖL – HÁTUL (7/6, 5/2)

A „teljesen ellentmond” aránya nagyobb a **kezdő** (!) pozíció esetében, és az „ellentmond” (sárga, zöld oszlop) összegzése esetén is kicsit nagyobb (10 fő). MIÉRT ?

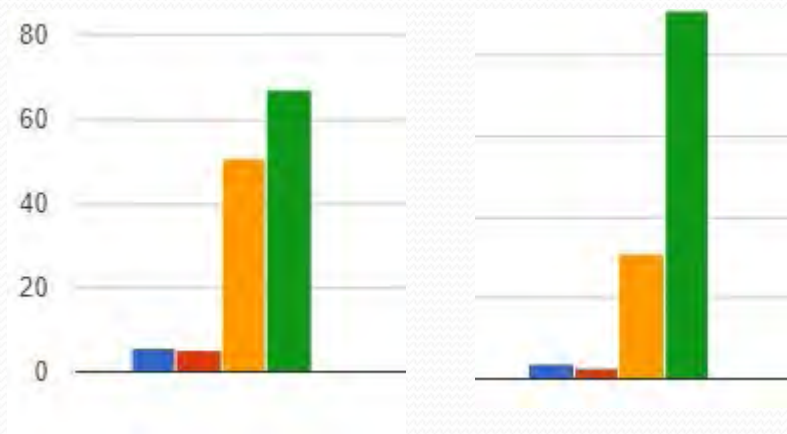

■ Egyáltalán nem mon... ■ Inkább egyetért, min... ■ Inkább ellentmond, ... ■ Teljesen ellentmond.

Eredmények (5, 7): szerintem, asszem, azt hiszem (erős téma)

SZERINTEM ELŐL – HÁTUL (5/1, 7/4):

„teljesen ellentmond”: a hátsó pozícióban több
„ellentmond” (sárga + zöld): kb. ugyanannyi

■ Egyáltalán nem mondom... ■ Inkább egyetért, min... ■ Inkább ellentmond, ... ■ Teljesen ellentmond.

5. és 7. kérdés: erős téma, összegzés

Hasonló eredmények, mint a nem erős témánál:

NINCS KÜLÖNBBSÉG POZÍCIÓ MENTÉN AZ
ELLENTMONDÁS EREJÉBEN EGYIK DJ ESETÉBEN
SEM.

Itt a *szerintem* is beilleszkedik a sorba.

9. kérdés: erős téma, udvariasság

9. Kérem, az alábbi skálán jelölje meg, Ön szerint **mennyire udvarias** B beszélő A beszélővel az egyes párbeszédekben! (5-fokú Likert skála)

- 1) A. Az **abortuszt** mindenütt be kellene tiltani. B: Nem lenne jó, **azt hiszem**, ha mindenütt betiltanák. [AZT HISZEM, HÁTUL]
- 2) A. Az abortuszt mindenütt be kellene tiltani. B: **Szerintem** nem lenne jó, ha mindenütt betiltanák. [SZERINTEM, ELÖL]
- 3) A. Az abortuszt mindenütt be kellene tiltani. B: **Pedig** nem lenne jó **szerintem**, ha mindenütt betiltanák. [SZERINTEM, HÁTUL, VAN EDJ]
- 4) A. Az abortuszt mindenütt be kellene tiltani. B: **Szerintem pedig** nem lenne jó, ha mindenütt betiltanák. [SZERINTEM, ELÖL, VAN EDJ]

9. kérdés: erős téma, udvariasság

- 5) Az abortuszt mindenütt be kellene tiltani. B: **Asszem** nem lenne jó **pedig**, ha mindenütt betiltanák. [ASSZEM, ELÖL, VAN EDJ]
- 6) A. Az abortuszt mindenütt be kellene tiltani. B: Nem lenne jó **szerintem**, ha mindenütt betiltanák. [SZERINTEM, HÁTUL]
- 7) A. Az abortuszt mindenütt be kellene tiltani. B: **Azt hiszem pedig**, nem lenne jó, ha mindenütt betiltanák. [AZT HISZEM, ELÖL, VAN EDJ]
- 8) A. Az abortuszt mindenütt be kellene tiltani. B: **Asszem**, nem lenne jó, ha mindenütt betiltanák. [ASSZEM, ELÖL]

9. kérdés: erős téma, udvariasság

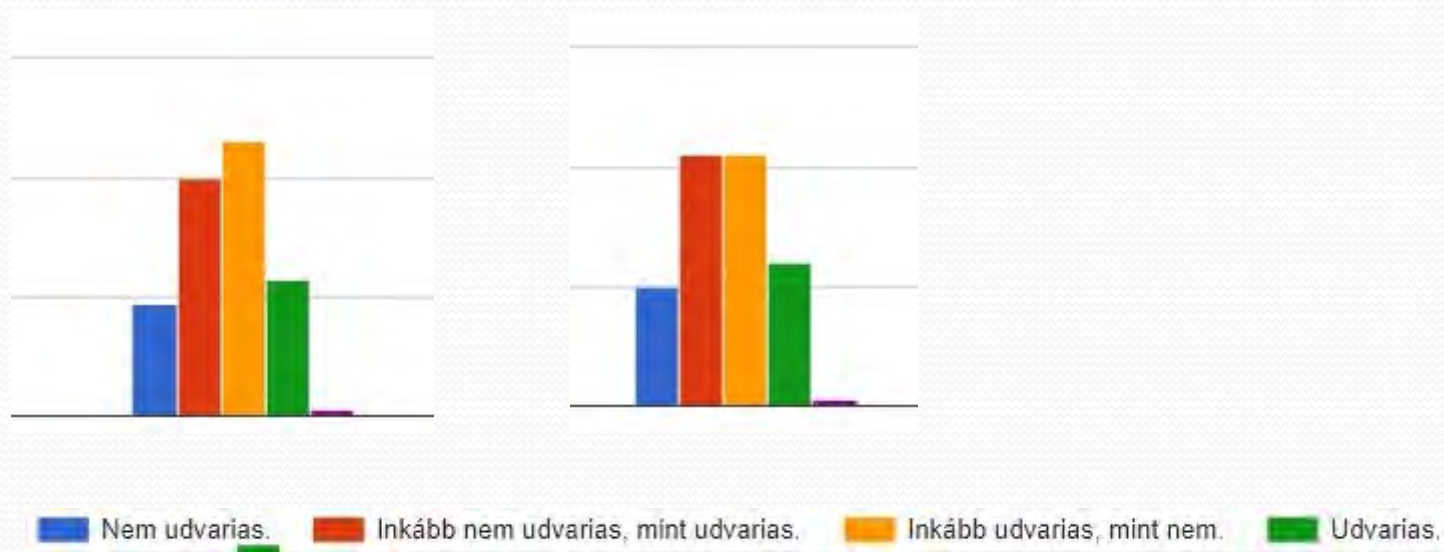
- 9) Az abortuszt mindenütt be kellene tiltani. B: Nem lenne jó, **asszem**, ha mindenütt betiltanák. [ASSZEM, HÁTUL]
- 10) A. Az abortuszt mindenütt be kellene tiltani. B: **Pedig** nem lenne jó **asszem**, ha mindenütt betiltanák. [ASSZEM, HÁTUL, VAN EDJ]
- 11) A. Az abortuszt mindenütt be kellene tiltani. B: **Azt hiszem**, nem lenne jó, ha mindenütt betiltanák. [AZT HISZEM, ELÖL]
- 12) A. Az abortuszt mindenütt be kellene tiltani. B: **Pedig azt hiszem**, nem lenne jó, ha mindenütt betiltanák. [AZT HISZEM, HÁTUL, VAN EDJ]

9. kérdés: erős téma, udvariasság

Eredmények: POZÍCIÓ

ASSZEM ELÖL – HÁTUL: nagyon hasonló arányok.

Ha elöl állt, kicsit többen szavaztak az „inkább udvarias, mint nem”-re.

9. kérdés: erős téma, udvariasság

Eredmények: POZÍCIÓ

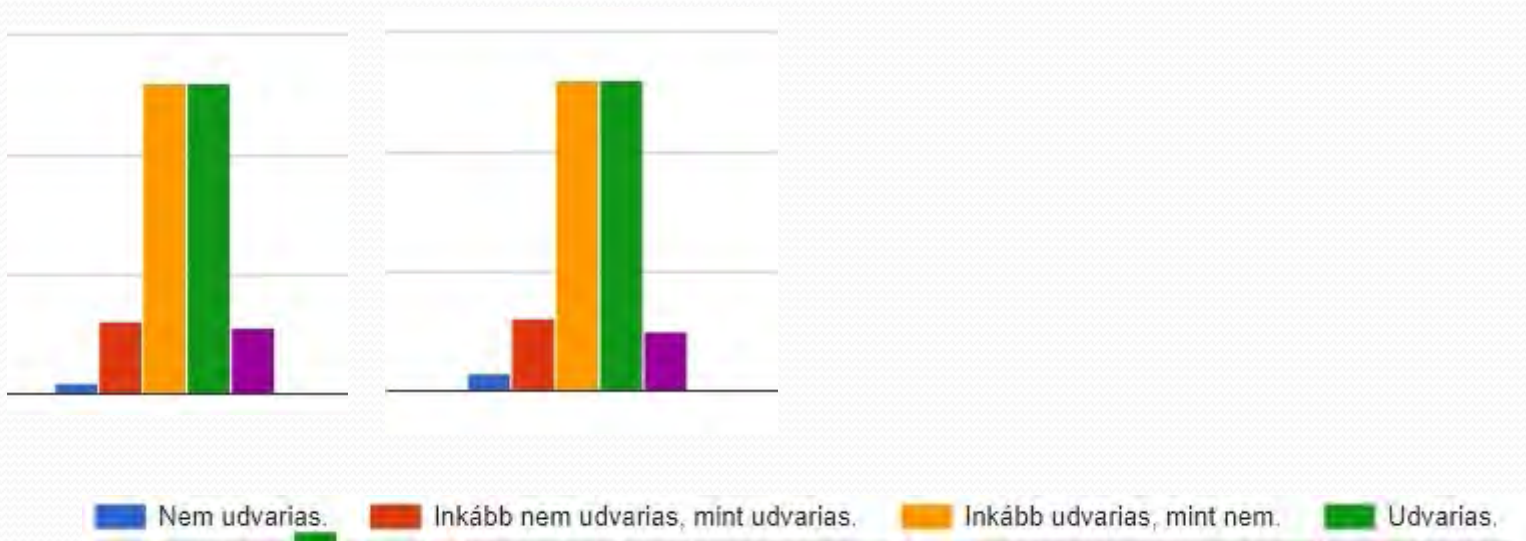
AZT HISZEM ELÖL – HÁTUL: hátul állva többen érzik udvariasnak.

9. kérdés: erős téma, udvariasság

Eredmények: POZÍCIÓ

SZERINTEM ELŐL – HÁTUL: nincs különbség!

9. kérdés: összegzés

Vegyes eredmények: POZÍCIÓ és UDVARIASSÁG(FOK)

- *Asszem*: minimális különbség (elől állva udvariasabb).
- **Azt hiszem: hátul állva udvariasabb**
- *Szerintem*: nincs különbség.

A 3 DJ közül melyik és milyen pozícióban

- a legkevésbé udvarias (kék + piros): *asszem* (hátul), *asszem* (elől), [nagy szünet] *azt hiszem* (elől), *szerintem* (hátul)
- a legudvariasabb (sárga + zöld): *szerintem* (hátul), ugyanynyi: *szerintem* elől, *azt hiszem* (elől és hátul)
- rendkívül udvarias (lila): az *azt hiszem* és a *szerintem* pozíciótól függetlenül kb. ugyanannyira udvarias, az *asszem* nem az

11. kérdés (ellentmondás, udv.)

A következő formák (*asszem*, *azt hiszem*, *szerintem*) közül **melyiket és hová tenné be** a leginkább B beszélő mondataiba, hogy az **udvariasabbnak** hasson? (Magyarázat: előre = a mondat legelejére, hátra = a mondat végére, l. a kipontozott helyeket!) Ha egyiket sem választaná közülük, az utolsó oszlopot jelölje meg!

- *asszem* (előre)
- *asszem* (hátra)
- *azt hiszem* (előre)
- *azt hiszem* (hátra)
- *szerintem* (előre)
- *szerintem* (hátra)
- egyiket sem

11. kérdés (ellentmondás, udv.)

- 1) A. Nehéz jó filmet találni a mozikban. B. ....nem lehetetlen..... [ÉRTÉKELÉS, NEM ERŐS TÉMA]
- 2) A. A filmfeldolgozások mindig gyengébben sikerülnek, mint az alapjukul szolgáló könyvek. B. ....sok kivétel van..... [ÉRTÉKELÉS, NEM ERŐS TÉMA]
- 3) A. Nem valószínű, hogy pár éven belül embert juttatunk a Marsra. B: .....hamarosan eljutunk oda is..... [KÖVETKEZTETÉS]
- 4) A. A kábítószer-fogyasztást nem kellene minden esetben börtönnel sújtani. B. ....büntetni kell....., bármilyen szert fogyasztott is valaki. [ERŐS TÉMA, HATÁROZOTT VÉLEKEDÉS]
- 5) A. A kábítószer-fogyasztást nem kellene minden esetben börtönnel sújtani. B. ....esete válogatja..... [ERŐS TÉMA, NEM HATÁROZOTT VÉLEKEDÉS]

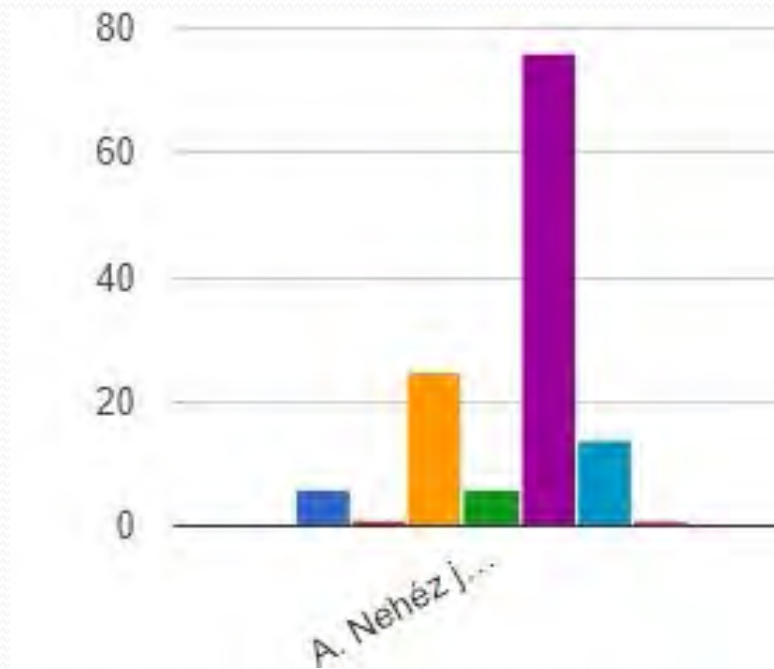
11/1. kérdés: eredmények

A. Nehéz jó filmet találni a mozikban.

B. **SZERINTEM/AZT HISZEM** nem lehetetlen.

■ asszem (előre) ■ asszem (hátra) ■ azt hiszem (előre) ■ azt hiszem (hátra) ■ szerintem (előre)

■ szerintem (hátra) ■ egyiket sem

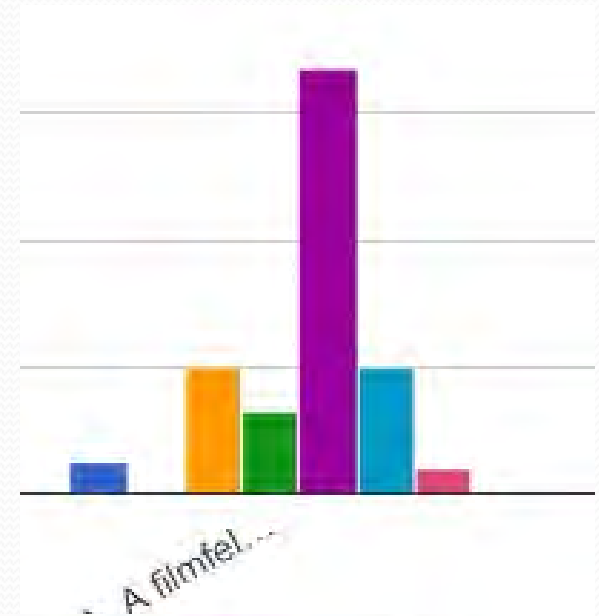

11/2. kérdés: eredmények

A. A filmfeldolgozások mindig gyengébben sikerülnek, mint az alapjukul szolgáló könyvek.

B. **SZERINTEM/AZT HISZEM** sok kivétel van.

Sok kivétel van SZERINTEM.

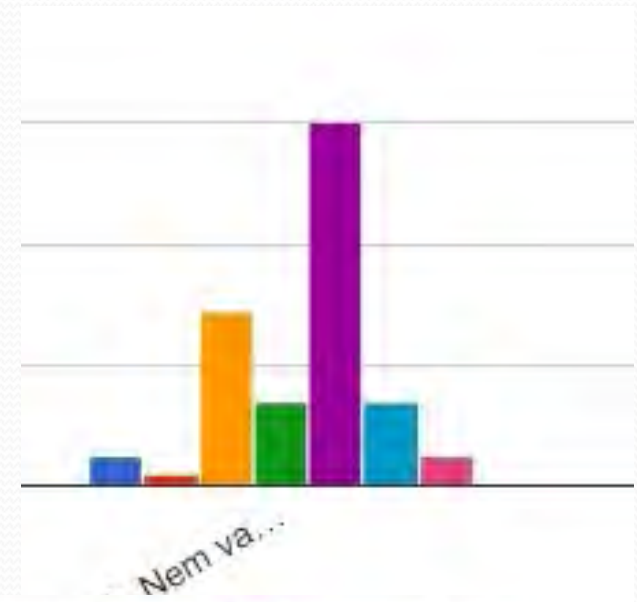
asszem (előre) asszem (hátra) azt hiszem (előre) azt hiszem (hátra) szerintem (előre)

11/3. kérdés: eredmények

A. Nem valószínű, hogy pár éven belül embert juttatunk a Marsra.

B: **SZERINTEM / AZT HISZEM** hamarosan eljutunk oda is.

Hamarosan eljutunk oda is
SZERINTEM / AZT HISZEM.

szerintem (hátra)   egyiket sem

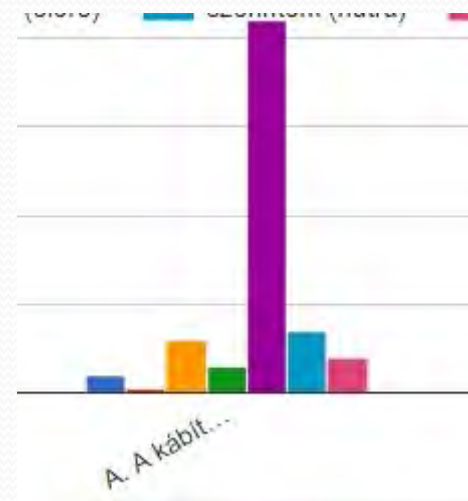
asszem (előre)   asszem (hátra)   azt hiszem (előre)   azt hiszem (hátra)   szerintem (előre)

11/4. kérdés: eredmények

A. A kábítószer-fogyasztást nem kellene minden esetben büntönnel sújtani.

B. **SZERINTEM** büntetni kell, bármilyen szert fogyasztott is valaki.

Legnagyobb különbség a *szerintem* (előre) és a többi változat esetében.

szerintem (hátra) egyiket sem

asszem (előre) asszem (hátra) azt hiszem (előre) azt hiszem (hátra) szerintem (előre)

11/5. kérdés: eredmények

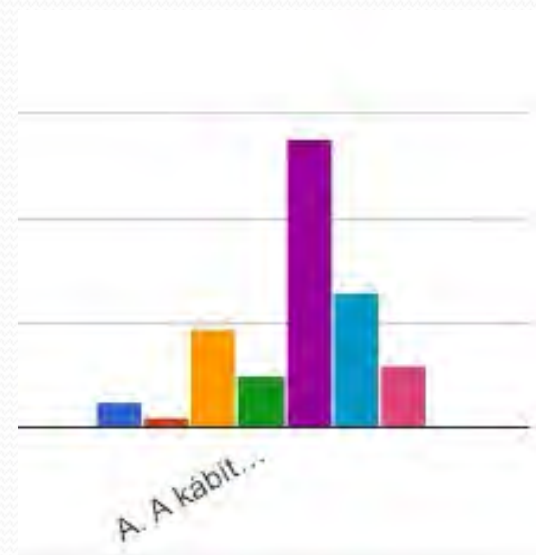
A. A kábítószer-fogyasztást nem kellene minden esetben büntönnel sújtani.

B. **SZERINTEM** esete válogatja.

Esete válogatja SZERINTEM.

A szerintem megelőzi az azt hiszem (előre) javaslatot.

■ szerintem (hátra) ■ egyiket sem

■ asszem (előre) ■ asszem (hátra) ■ azt hiszem (előre) ■ azt hiszem (hátra) ■ szerintem (előre)

11. kérdés: konklúziók

Mindig a *szerintem* (előre), *azt hiszem* (előre), ill. a *szerintem* (hátsó) volt a három preferált változat, függetlenül a közlés jellegétől.

A *szerintem* kiugróan preferált (min. 2x)

A kivétel: erős téma, a második leggyakoribb javaslat a *szerintem* (hátsó) volt.

Erős témánál erős ellentmondásnál a *szerintem* (előre) javaslattal kiugróan sokan éltek.

Pozíció: az elülső kiemelkedő.

„Egyiket sem”: az erős téma, nem határozott vélekedés esetében volt a legnagyobb az aránya.

Konklúziók

H₁: **Részben megdőlt:** általában nem volt különbség pozíció mentén az ellentmondás erősségében, sem az udvariasság mértékében (egyes kivételek voltak csak: *azt hiszem*, hátul állva udvariasabb, az *asszem* inkább udvariatlan). Az udvariasságot illetően a *szerintem* kezdő pozícióban preferált.

H₂: Az *azt hiszem* kevésbé asszociálódik a határozott vélekedésekkel és konfrontációval, mint a *szerintem*. **Igaz**, de a különbség kicsi (a kérdőívekben minimális; a korpuszokban nagyobb különbség).

H₃: A *szerintem* inkább kapcsolódik **értékelést**, az *azt hiszem* pedig **valószínűséget, következtetést** kifejező gazdagegységekhez, ami eredeti jelentésük sajátosságaival és történeti változásaikkal magyarázható. **Igaz.**

KÖSZÖNÖM SZÉPEN A FIGYELMET (AZT HISZEM)!

csillader@gmail.com

Irodalom

Aijmer, Karin 1997. *I think* – an English modal particle. In: Swan, Toril – Westvik, Olaf J. (eds): *Modality in Germanic languages. Historical and comparative perspectives*. Berlin: Mouton de Gruyter. 1–47.

Dér Csilla Ilona 2016. A *szerintem* diskurzusjelölő szinkrón és diakrón vizsgálata. In: Reményi Andrea Ágnes – Sárdi Csilla – Tóth Zsuzsa (szerk.): *Távlatok a mai magyar alkalmazott nyelvészetben*. Budapest: Tinta. 474–485.

Kugler Nóra 2015. *Megfigyelés és következtetés a nyelvi tevékenységben*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

Mullan, Kerry 2010. *Expressing opinions in French and Australian English Discourse. A semantic and interactional analysis*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.